

บทที่ ๙ เสียงสระไทย

Henry A. Gleason^๑ ให้นิยามของสระว่าเป็นใจกลางของพยางค์ ก็เป็นส่วนที่ให้พยัญชนะมาเกาะหน้าเกาะหลัง แล้วเกิดเป็นพยางค์ขึ้น นอกจากนี้ Gleason ยังกล่าวเสริมอีกว่าเราสามารถจะให้นิยามของสระโดยอาศัยลักษณะต่อไปนี้

๑. ความสูงของลิ้น
๒. ตำแหน่งของลิ้นในปาก
๓. ลักษณะของริมฝีปาก
๔. การเบียดบีบของช่องจมูก
๕. ลักษณะของส่วนบนของลิ้น
๖. ความเครียดของกล้ามเนื้อที่ลิ้น
๗. ลักษณะพิเศษในคอและกล่องเสียง

แต่อย่างไรก็ตามทุก ๆ ภาษาทั่วโลกใช้ลักษณะที่ (๑) และ (๒) เป็นสำคัญในการแบ่งสระ

Kenneth L. Pike^๒ ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาสรีรศาสตร์ได้ให้ข้อสังเกตว่า การที่เราแยกสระออกจากพยัญชนะนั้นเรามีเกณฑ์ในการแยกดังนี้

๑. เสียงสระย่อมเป็นเสียงที่ส่วนหนึ่งจะต้องออกทางปาก
๒. เสียงสระย่อมไม่เป็นเสียงที่เกิดการกักหรือเสียดสี ณ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในปาก และลมควรออกผ่านเหนือลิ้นอย่างสะดวก
๓. เสียงสระนั้นเกิดสัมพันธ์ กับเสียงอื่น ในพยางค์ โดยทำหน้าที่เป็น ใจกลางของพยางค์และให้เสียงอื่น เกาะหน้าเกาะหลังได้

^๑ Henry A. Gleason, Jr., *An Introduction to Descriptive Linguistics* Revised Edition, (New York, 1961), p. 253.

^๒ Kenneth L. Pike, *Phonetics* (Ann Arbor, 1943), pp 66-79.

อย่างไรก็ตามการแบ่งระหว่างพยัญชนะและสระก็ยังเป็นปัญหาอยู่ที่ เพราะเสียงบางเสียงก็ไม่สามารถที่แยกลงไปได้ชัดเจนว่าเป็นเสียงพยัญชนะหรือสระได้ จนนักภาษาศาสตร์และนักสัทศาสตร์ต้องยอมเรียกชื่อว่า อัมสระ (Semivowel) เช่น เสียง /y/ และ /w/

จากคำจำกัดความข้างบนนี้เราสามารถชี้ให้เห็นได้ว่า เสียงหยุดทุกเสียงเสียงเสียดสีทุกเสียงไม่ใช่เสียงสระเพราะค้ำกับเกณฑ์ที่ ๒ เสียง /l/ นั้น ก็น่าจะเป็นสระแต่เป็นไม่ได้เพราะลมออกสองข้างลิ้น ไม่ได้ผ่านเหนือลิ้น เสียง /r/ นั้นถ้าเป็นเสียงรัวปลายลิ้นเกิดการเสียดสีกับลมเป็นครั้งคราว ถ้าเป็นเสียงลิ้นงออย่างเสียง /r/ ในภาษาอังกฤษลมก็ไม่ได้ออกมาเหนือลิ้นอย่างสะดวกเพราะถูกส่วนปลายของลิ้นที่งอขึ้นกักไว้ ส่วน /w/ และ /y/ นั้นดูแล้วก็น่าจะเป็นเสียงสระแต่ว่าเกณฑ์ที่ ๓ จัดให้เข้าอยู่ในพวกพยัญชนะเสียโดยที่เกิคนำหน้า และตามหลังสระได้ แต่ถึงกระนั้นก็ตามเราก็ยังคงเรียกมันว่า อัมสระพอให้เห็นเค้าอยู่บ้าง

การที่จะหาหน่วยเสียงสระในภาษาไทยเราก็ใช้หลักการคู่เทียบเสียงดังที่กล่าวมาแล้ว แต่บางครั้งเราก็อาจจะต้องอาศัยคู่เทียบคล้ายด้วย ขอให้สังเกตคู่คำต่อไปนี้

สิน	ศีล	ชิ	ชี
เอ็ง	เอง	เพ็ญ	เพล
แก็ก	แถก	แกะ	แก๋
กรีน	กรีน	อืด	อืด
เจอะ	เจอ	เลอะ	เลอ
กั้น	การ	กรรม	กาม
ยุง	ยุง	ปูน	ปูน
กด	โคน	ยม	โยม
หลื่อน	หลอน	ส่อง	สอง
เพยะ	เพย	เกยะ	เกียร์
เกลือก	เกลือ	เคือก	เคือ
ยัวะ	ยิว	จิวก	จิว

จากตัวอย่างข้างบนเราอาจจะสรุปได้ว่าหน่วยเสียงสระในภาษาไทยมีดังนี้
 สระเดี่ยว

/i/	หรือ /i/	อย่างในคำ	กิน	บิน	สิ้น
/iː/	หรือ /ii/	อย่างในคำ	ปิ่น	รีบ	คืบ
/eː/	หรือ /e/	อย่างในคำ	แก๊ง	เร่ง	เม่น
/e/	หรือ /ee/	อย่างในคำ	เกรง	เอม	แก้ง
/æː/	หรือ /æ/	อย่างในคำ	แก๊ง	แวน	แพะ
/æ/	หรือ /ææ/	อย่างในคำ	แต่	แรม	แม้ว
/ɛː/	หรือ /ɛ/	อย่างในคำ	ยัด	ชิม	ตึก
/ɛ/	หรือ /ii/	อย่างในคำ	ปลัม	ถือ	จึก
/ɔː/	หรือ /ɔ/	อย่างในคำ	เงิน	เป็น	เยอะ
/ɔ/	หรือ /oo/	อย่างในคำ	เธอ	เคิน	เสวม
/ɑː/	หรือ /ɑ/	อย่างในคำ	ง่า	สังข์	จะ
/ɑ/	หรือ /aa/	อย่างในคำ	งา	จาน	ยาก
/ɨ/	หรือ /u/	อย่างในคำ	จุ	ชุง	กุด
/ɨ/	หรือ /uu/	อย่างในคำ	หมู่	ทุม	หูก
/oː/	หรือ /o/	อย่างในคำ	โตะ	นม	บด
/o/	หรือ /oo/	อย่างในคำ	โต	โรง	โหล
/ɔː/	หรือ /ɔ/	อย่างในคำ	เบาะ	บ่อน	ก็
/ɔ/	หรือ /oo/	อย่างในคำ	บ่อ	ชอบ	นอน
สระประสม					
/iə/	หรือ /ia/	อย่างในคำ	เคี้ยว	เผี้ยว	เซี้ยว
/iə/	หรือ /iia/	อย่างในคำ	เมีย	เวียน	เบียด
/eə/	หรือ /ia/	อย่างในคำ	เคือก	เกือก	
/eə/	หรือ /iia/	อย่างในคำ	เรือ	เคือน	เขื่อน

/-วะ/ หรือ /ua/   อย่างในคำ   ผัวะ   ยัวะ   จิวัก
 /-ัว/ หรือ /uua/   อย่างในคำ   กลัว   บวม   คัวย

การออกเสียงสระในภาษาไทยนั้นลักษณะที่สำคัญในการออกเสียงนั้นขึ้นอยู่กับ

๑. ความสูงต่ำของลิ้น
๒. ส่วนหน้าหลังของลิ้น
๓. การห่อของริมฝีปาก

จะเห็นได้ว่าก็เข้าเกณฑ์สากลที่กล่าวไว้ข้างต้น ฉะนั้นขอให้สังเกตตำแหน่งที่ปรากฏข้างล่างนี้ และพยายามใช้ความรู้สึกเท่าที่จะรู้สึกได้ว่าลิ้นของท่านอยู่ ณ ตำแหน่งใด เมื่อออกเสียงสระนั้น ๆ ตรงกันหรือใกล้เคียงกับที่กล่าวไว้ข้างล่างนี้เพียงใด

สระเดี่ยว

	หน้า		กลางก่อนไปทางหลัง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	ิ	ียาว	ึ	ึยาว	ู	ูยาว
กลาง	เ—ะ	เ	เ—อะ	เ—อ	ไ—ะ	ไ
ต่ำ	แ—ะ	แ—	ะ	า	เ—าะ	—อ

สระประสม

เ—ียะ   เ—ีย   เ—ือะ   เ—ือ   —ัวะ   —ัว

ขอให้สังเกตว่าสระหลังทุกเสียงเวลาออกเสียงต้องห่อริมฝีปาก ส่วนสระหน้าและสระกลางที่ก่อนไปทางหลังริมฝีปากไม่ห่อ

มีนักภาษาศาสตร์หลายท่านไม่ถือว่าสระประสมมีเสียงสั้นคู่กับเสียงยาว อย่างสระเดี่ยว ทั้งนี้เพราะว่าอย่างคำว่า เขียน เราอาจจะออกเป็นเสียงยาว อย่าง ขเ—ีย น วรรณยุกต์จัตวา ก็บออกเป็นเสียงสั้น อย่าง ขเ—ียะ น วรรณยุกต์จัตวา ความหมายก็ไม่ต่างกันหรืออย่างเรามีคำว่า เดียะ แต่จะหากำว่า เดีย เพื่อมาเป็นคู่เทียบเสียงกันไม่ได้เลย

อย่างไรก็ตาม ถ้าเราพิจารณาคูให้ก็เราพอจะหาคู่เทียบเสียงได้ดังนี้ เพียะ เสียงที่เอามือตี กับ เพีย คำตำแหน่งเจ้าเมือง หรือพญา (ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว)

ยัวะ กับ ยัว จัวะ กับ จิว (ชื่อคนจีน) ก็น่าจะพอสรุปได้ว่าเสียงสระประสม
สั้นเป็นกณณะหน่วยเสียงกับเสียงสระประสมยาว

ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นว่าเพื่อความสะดวกในการเขียน และศึกษาวิชาภาษาศาสตร์
เราควรจะใช้สัญลักษณ์ที่ใช้กันเป็นสากล หรือที่ใช้กันทั่วไป แต่สำหรับเสียงสระใน
ภาษาไทยก็มีผู้ใช้แตกต่างกันไปดังนี้

Mary Haas^๓ ซึ่งเป็นศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ที่เบิร์กลีย์มีชื่อ
เสียงในการศึกษาภาษาไทยมาก และเคยแต่งงานกับคนไทยด้วย ได้วิเคราะห์เสียง
สระภาษาไทย และใช้สัญลักษณ์ดังนี้

สระเดี่ยว

	หน้า		กลาง		หลัง	
สูง	i	ii	y	yy	u	uu
กลาง	e	ee	ə	əə	o	oo
ต่ำ	ɛ	ɛɛ	a	aa	ɔ	ɔɔ

สระประสม

ia?	ia	ya?	ya	ua?	ua
-----	----	-----	----	-----	----

สัญลักษณ์ที่ Mary Haas ใช้ผิดไปจากคนส่วนมากก็คือใช้ ɛ, ɛɛ แทน
e, ee ตามลำดับและใช้ y ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะ แทนสระสูงกลาง อาจจะทำให้
คนอ่านไขว้ไขว

Richard Noss^๔ ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ศึกษาภาษาไทย ท่านผู้นี้ได้ใช้สัญลักษณ์
คล้ายของ Mary Haas มากผิดกันแต่เสียงสระประสม คือ

/ia/	/ia/	/ya/	/ua/	/ua/
------	------	------	------	------

Richard Noss ก็คิดว่าสระประสมเสียงสั้นนั้นเลื่อนจากสระสูงไปเพียงแค่ว่า /ə/ เท่านั้น
ไม่ถึง /a/ อันเป็นเรื่องที่น่าสงสัยมาก เพราะทุกคนเห็นว่า ความแตกต่างกัน

^๓ Mary R. Haas, *The Thai System of Writing* (Washington, D.C. 1956).

^๔ Richard B. Noss, *Thai Reference Grammar* (Washington, D.C., 1964).

การที่ พ.อ. สนิท ทวีสมบุญไช้ m (คือ ทัว m กลับหัว) แทนเสียง
นั้น นับว่าถูกต้องที่สุดตามสัจญ์ลักษณ์ IPA (The International Phonetic Alpha-
bet) ตามที่ International Phonetic Association กำหนด

Arthur S. Abramson^๗ ได้วิเคราะห์เสียงสระภาษาไทยออกเป็นดังนี้

สระเดี่ยว

	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i ii	ɨ ii	u uu
กลาง	e ee	a ออ	o oo
ต่ำ	ə อะ	a aa	ɔ ๓๓

สระเสียงยาวนั้น ถือว่าเป็นการรวมเสียงสั้นเข้าด้วยกัน เช่น ii, ee, ออ
๓๓ ออ, aa, oo, ๖๖

สระประสม

ia ia ua

สระประสมมีเพียง ๓ หน่วยเสียงเท่านั้น ไม่ถือว่าเป็นเสียงสั้น ยาว (ในสระ -เีย-
กับ -เีย, -เีย- อะ กับ -เือ และ -วะ กับ -ัว) มีความสำคัญ

ดร. ฟุ่งเฟื่อง เกื้อตราชู^๘ วิเคราะห์เสียงสระในภาษาไทยออกมาได้ดังนี้

สระเดี่ยว

	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i i	ɨ ɨ	u u
กลาง	e e	a a	o o
ต่ำ	ə ə	ɔ ๓	๖ ๖

และ ./ ใส้ใต้สระเพื่อแสดงว่าเสียงสั้น

^๗ Arthur S. Abramson, *The Vowels and Tones OF Standard Thai: Acoustical Measurements and Experiments* (Bloomington, Indiana, 1962), p. 3.

^๘ Foongfuang Kruatrachue, *Thai and English : A Comparative Study of Phonology for Pedagogical Applications* (Bloomington, Indiana, 1960), pp. 35-41

สระประสม

ia

ia

ua

คร. พู่เพื่อง ให้ความเห็นว่าการที่ใช้ /i/ เพื่อแสดงว่าเป็นเสียงสั้นอย่าง /i/ ก็คือ /ɔ/ ก็คือ -อะ และ /ia/ ก็คือ -เีย เช่นนี้ก็เพราะว่าสัญลักษณ์สำหรับ สระประสมทุกกระทู้ที่ แทนที่จะต้องใช้สัญลักษณ์หลายตัว ถ้าหากว่าถือเอาลักษณะทางสัทศาสตร์เป็นสำคัญ เป็นกันว่า สระ -เีย ก็น่าจะเขียน /iia/ เช่นนี้เป็นกัน แต่ถ้าใช้ /ia/ แทน -เีย และ /ia/ แทน -เีย ก็จะถูกกระทู้ที่ขึ้น อย่างไรก็ตาม ขอให้ดูความเห็นเรื่องการเลือกสัญลักษณ์สำหรับสระประสมท้ายบทนี้

สำหรับหนังสือเล่มนี้จะขอให้สัญลักษณ์ต่อไปนี้

สระเดี่ยว

	หน้า		กลางก่อนไปทางหลัง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	i	ii	ɨ	ii	u	uu
กลาง	e	ee	o	oo	o	oo
ต่ำ	ə	əə	a	aa	ɔ	ɔɔ

สระประสม

ia

iia

ɨa

ɨia

ua

uua

อาจจะมีผู้สงสัยว่าทำไมจึงไม่ใช่ /iiaa/ /ɨiaa/ และ /uuaa/ แทนเสียง -เีย, -เือ, และ -ัว ตามลำดับ จึงใคร่ขอบอกว่าภาษาไทยเรามี สระประสมเสียงลด (falling diphthongs) ดังที่จะกล่าวถึงท้ายบทนี้ เสียงที่สั้นหรือยาวต่างกันนั้นอยู่ที่ตัวหน้า ส่วนเสียงที่เลื่อนมานั้นพอให้ถึงเสียงกลางก่อนไปทางหลังและต่ำ ก็คือ /a/ ก็พอแล้ว ด้วยเหตุนี้เองผู้เขียนจึงเลือกใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวแล้วข้างต้น

ผู้เขียนใคร่ขอเตือนย้ำอีกว่าในคำภาษาไทยกรรมไทยก็ดี หลักภาษาไทยก็ดีที่รวมเอา -ัว ไ ใ -เ้า เข้าเป็นสระด้วยนั้น ตามหลักการที่เรากล่าวมาแล้วข้างต้นจะถือว่าเป็นสระเดี่ยวหรือสระประสมไม่ได้ เพราะเหตุนี้

-ำ ก็คือเสียง /am/ นั่นคือเสียงสระ /a/ ตามด้วยเสียงพยัญชนะ /m/

ไ ก็คือเสียง /ay/ นั่นคือเสียงสระ /a/ ตามด้วยเสียงพยัญชนะ /y/

ไ ก็คือเสียง /ay/ เหมือน ไ เหมือนกัน มีคำราชาภาษาไทยบางเล่มที่พยายามจะพานักศึกษาให้ไขว้เขว เข้ารกเข้พงไปโดยบอกว่า ไ และ ไ เป็นเสียงสระคนละเสียง* ออกเสียงต่างกัน ผู้เขียนแน่ใจว่าท่านผู้อ่านทุกคนคงเข้าใจที่ว่าภาษาไทยปัจจุบันออกเสียง ไ ในคำว่า ใจ กับ ไ อย่างในคำว่า ใจ เหมือนกันทุกประการ ฉะนั้นขออย่าได้หลงเชื่อความรู้เท่าไม่ถึงการของเจ้าของหนังสือผิด ๆ นั้นเลย

-เำ ก็คือเสียง /aw/ นั่นก็คือเสียง /a/ ตามด้วยเสียงอัมสระ /w/

ก้วยเหตุนี้เองจึงขบอกว่าความรู้ทางอักษรวิธีที่เรียนมาตั้งแต่ชั้นต้น ๆ พยายามลืมเสียก่อนอย่าเอามาปะปนได้เป็นที่ที่สุด ยิ่งเอามาปะปนก็จะยิ่งทำให้ท่านไขว้เขวมากขึ้นเท่านั้นเอง

สระประสมเสียงลด ปรากฏในภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพราะว่าสระตัวแรกออกเสียงหนักกว่าสระตัวหลัง ส่วน สระประสมเสียงลาก (rising diphthongs) นั้นเสียงสระตัวท้ายออกเสียงหนักกว่าตัวหน้า เช่นเสียง /yu/ หรือ /iu/ เมื่อออกเสียงสระหน้าเพียงเล็กน้อยและออกเสียงสระหลังให้หนัก

* จริงอยู่ภาษาไทยโบราณออกเสียงคำที่สะกดด้วย ไ- ต่างกับคำที่สะกดด้วย ไ- ปัจจุบันนี้ภาษาไทยถิ่นอื่น เช่น ไทยขาว คำว่าลูกสะไภ้ เราจะไม่ออกเสียง จะออกเป็นเสียงคล้ายกับว่า สะเกืออ แต่อย่างคำว่า ไทย เราจะออกเป็นเสียง /ay/ เป็นต้น